

İnsanın Eskimişliğinden İnsanın Ötesine

İnsan, düşüncemizin arkeolojisinin yakın tarihli olduğunu kolaylıkla gösterdiği bir icattır. Ve belki de yakınlardaki son.

– Michel Foucault, *Kelimeler ve Şeyler*

Günther Anders, yirminci yüzyılın ortalarında kaleme aldığı, kendisinin deyimiyle bir “savunma” olan *İnsanın Eskimişliği* adlı kült çalışmasında üç ana tez öne sürdüğünü dile getirmektedir: “Ürünlerimizin mükemmelliğinin altından kalkamadığımız; hayal edebileceğimizin ve hesabını verebileceğimizin ötesinde ürettiğimiz ve yapabileceğimiz her şeyi yapma hakkına sahip olduğumuz, daha doğrusu yapmamız gerektiği, daha doğrusu, yapmak zorunda olduğumuz.”

Her ne kadar Anders insanın eskimişliğine, yıpranmışlığına ve tahrip edilmiş olmasına dair bir kaygıyı dile getiriyor olsa da ıskalanmaması gereken bir meseleye de temas etmektedir: Yapabileceği her şeyi yapma hakkına sahip olduğunu düşünen insan.

“Akleden” bir varlık olması sebebiyle her daim söz sahibi olan, hikâyeyi kendi etrafında ve dilediği şekilde yazan insanın; günün sonunda bir nevi sömürgecilik üzerine inşa etmiş olduğu, insan-doğa düalizmi bağlamında tesis edilen ve efendi-köle ilişkisini anımsatan tesis edilmiş iktidar mekanizmasındaki çatlaklar gün aşırı daha da belirginleşiyor. Yapabileceği her şeyi yapma hakkına sahip olduğunu düşünen insanın, yaşadığımız evren

içindeki konumu —çıkardığı tüm gürültüye rağmen— oldukça silikleşiyor. Öte yandan bu durumu, sonun başlangıcı olarak değil, dibin görüldüğü noktadan itibaren oradan “kurtuluş”un ilk adımı olarak okumak daha isabetli olacaktır. Şüphesiz tüm “kurtuluş” reçeteleri ütopyadan öteye gitmez, gidemez; fakat bu adımın atılmasına esaslı bir olanak sağladığı (ya da bu zemini oluşturabilme gücü olduğu) için posthümanizm üzerine mesai harcamak değerli ve elzem görünmektedir.

Pasajlar’ın Posthümanizm temalı bu özel sayısı, Türkçe literatürün oldukça sınırlı olduğu bu alanda böylesi bir gerekliliğin ürünüdür.

* * *

Bir Not: Ocak 2019’da yayın hayatına başlayan *Pasajlar Sosyal Bilimler Dergisi*, “Posthümanizm” temalı bu yedinci sayısı ile birlikte, “kriz zamanları”nda hayata gözünü açmış yeni bir yayınevi olan Enormis Yayınları bünyesinde, kendi evinde yayımlanmaya devam edecek. *Pasajlar*’a ilişkin tüm detaylar derginin yeni web adresi olan pasajlardergisi.com’da.

Talha Dereci
Genel Yayın Yönetmeni
Ankara, Ocak 2021